

20 februari 2012: bijen op de wintertros bekeken door een perspex plaat.
Foto Ben Som de Cerff

Helpt u deze winter mee bij het praktijkonderzoek?

Winter-APK voor bijen

Ben Som de Cerff, i.s.m. Bram Connelissen (bijen@wur) en Frank Moens

Om de risico's van een aanrijding bij sneeuw en gladheid te verminderen, laten steeds meer automobilisten bij het monteren van winterbanden ook een wintercontrole uitvoeren. Zou een dergelijke controle voor de winter ook schade aan onze volken in de vorm van wintersterfte kunnen verminderen? Dat zou mooi zijn, want voorgaande jaren haalde 20% van onze volken het eind van de winter niet.

Schijn bedriegt

Met het inwinteren van onze bijen in september sluiten we onze werkzaamheden in de volken af. De meesten van ons checken, voor ze in augustus met inwinteren beginnen, voor het laatst de volksgrootte. Volken die te klein zijn in de ogen van de imker (en daardoor kans maken de winter niet door te komen) worden dan vaak verenigd. Bij deze laatste controle van de bijen doet zich een vreemd fenomeen voor. De meeste bijen die we begin augustus aantreffen, zullen het begin van de winter niet halen. De nieuwe generatie langlevende 'winterbijen' wordt, als alles goed verloopt, geboren in de periode 1 september - 1 november. Maar niet iedere bij die in die periode geboren wordt, ontwikkelt zich tot langlevende bij. Doet een bij namelijk nog mee aan het voedsel verzamelen en/of het voeren van de larfjes, dan wordt er geen of onvoldoende vitellogenine (opslagewit) opgebouwd en sterft ze 'gewoon' na een leven van 2 tot 7 weken. In maart zullen we dus bijna allemaal andere bijen in onze volken aantreffen dan begin augustus.

Alles draait om genoeg vitellogenine

Voorwaarde voor een sterke langlevende bij te worden is voldoende aanmaak van het eerder genoemde vitellogine. De volwaardige ontwikkeling van ei tot bij is daarvoor van essentieel belang. Dat wil zeggen: zonder ondergewicht geboren worden, zonder belasting of aantasting in de popfase door varroamijten. Ook virusinfecties, soms in combinatie met een verminderde weerstand, externe factoren zoals pesticiden en voedselgebrek (stuifmeeltekort) kunnen het leven van een bij verkorten. Een slechte ontwikkeling van de langlevende bijen kan er toe leiden dat de septemberpopulatie al in november gedecimeerd is. Maar het is goed mogelijk dat bijen die dan nog reesteren, langlevend zijn. Als ze evenwel met te weinigen zijn, kunnen ze alsnog sterven omdat ze elkaar in de wintertros onvoldoende warm kunnen houden.

Verenigen van winterbijen in november

Een manier om deze afloop voor te zijn, is volken die in november te klein zijn voor overwintering, te verenigen met een ander volk dat ook onder de kriti-

sche massa, nodig om te overleven, zit. Per 1 november is het bijenvolk winterklaar: het omvat 95% langlevende winterbijen. Het is echter de vraag: 95% van hoeveel bijen? Voor de meesten van ons is dit volstrekt onduidelijk. Daar richt zich het onderzoek op dat we dit najaar willen beginnen. Wie meldt zich aan voor de Winter-APK? In samenspraak tussen imkers, de NBV en Bijen@wur rees de vraag of een controle op de omvang van bijenvolken per 1 november, eventueel gekoppeld aan vereniging van de te kleine volken op dat moment, een positieve invloed heeft op overleving van die volken komende winter. Bijen@wur heeft voor dit onderzoek het onderzoeksplan 'Winter-APK voor bijenvolken' ontwikkeld en zorgt voor de gegevensverwerking. Bij deze wordt imkers gevraagd hun medewerking te verlenen aan dit praktijkonderzoek!

Wat moet er gebeuren?

Het onderzoek richt zich met name op de zwakke volken die naar inzicht van de imker per 1 november onder de gewenste volkssterkte scores en mogelijk verenigd zouden kunnen worden. Als vuistregel voor 'zwak' geldt: minder dan vijf straatjes bijen rond 1 november. Met behulp van digitale foto's - van bovenaf gemaakt - wordt door het onderzoeksteam de omvang van de volken bepaald. Bij minder dan 'vijf straatjes' beslist u zelf of u wel of niet wilt verenigen. Eind maart volgend jaar willen we d.m.v. digitale foto's weten wat het resultaat is.

Meewerken aan de 'Winter-APK'?

Imkers die belangstelling hebben een bijdrage te leveren aan dit onderzoek worden opgeroepen zich te melden per e-mail: winterbijen@gmail.com. Nadere instructies en richtlijnen krijgt u na aanmelding. Meer informatie vindt u bij de NBV: www.bijenhouders.nl/bijen-en-welzijn/winter-apk.